

PULEC

Časopis nejen pro příznivce obojživelníků a plazů.
ročník 2. číslo 2 rok 2016 ISSN 2336-8292
dostupný v pdf na www.herpeta.cz

Obsah:

Obojživelník a plaz roku 2016	1
Co je to za hada?	1
Soutěže	1
Proběhlé akce	1
Představujeme projekty: Herpetology.cz	4

Druhé číslo časopisu Pulec roku 2016 nejprve stručně připomíná mediální kampaň týkající se obojživelníka a plaz roku 2016, která byla zpočátku spojena s Národním dnem žab (12. březen). Zmíněno je i tradiční téma „co je to za hada?“. Slovem i obrazem jsou představeny některé akce proběhlé od března do června. I v druhé polovině roku proběhnou některé akce, jako např. zářijové setkání a výstava v muzeu v Duchcově nebo říjnový Žabí běh na Prachově.

Obojživelník a plaz roku aneb rok 2016 ve znamení zelené

První letošní číslo časopisu Pulec představilo obojživelníka a plazu roku a přineslo podrobnější informace o vybraných druzích, tedy o rosničce zelené a ještěrce zelené. Mediální kampaň započala především v rámci vysílání Snídaně s Novou 11. března, kde byl představen i herpetologický svátek Národní den žab. Opakovaně byli obojživelník a plaz roku prezentováni ve Snídani s Novou 28. dubna. Tradiční reportáž o obojživelníkovi a plazovi roku natáčela 2. května Česká televize pro pořad Chcete mě? Reportáž byla odvysílána 22. května.

Natáčení Snídaně s Novou 28. dubna 2016. Foto: asistent kameramana.

Co je to za hada?

Martin Šandera

Tradiční téma je opět aktuální zejména v průběhu léta, kdy se více lidí více pohybuje venku. I letos přicházejí dotazy na určení hadů. O hadech na zahradách a okolí pojednává článek v loňském druhém čísle časopisu Pulec (volně jako pdf na internetu), zde neuškodí si připomenout, že pokud si nejste jisti, který druh hada máte na zahradě nebo který druh jste potkali při procházce či výpravě do přírody, tak nejlepším řešením je hada vyfotit a poslat mi obrázek k určení (m.sandera@seznam.cz). Hada nemusíte chytat, často stačí i obrázek pořízený ze vzdálenosti několika málo metrů.

Užovka obojková je typická svým obojkem, který vytvářejí pŕlměsíčné světlé skvrny na zadním okraji hlavy. Lokalita: Stará Lysá, Hladoměř, foto: Martin Šandera, 7.5.2015.

Obrázky dalších druhů hadů si můžete prohlédnout ve speciální fotogalerii (odkaz níže) nebo na např. na BioLibu (ve fotogaleriích jednotlivých druhů). Fotogalerie: http://herpeta.rajce.idnes.cz/Hadi_na_zahrade_a_v_okoli/

Soutěže

Básnička o obojživelníkovi nebo plazovi roku

Zkuste složit krátkou básničku o rosničce zelené nebo ještěrce zelené a poslat e-mailem na m.sandera@seznam.cz. Hezké básničky otiskneme v dalších číslech časopisu Pulec a nejlepší odměníme. Inspirací vám může být básnička o rosničce zelené v letošním prvním čísle časopisu Pulec (pdf dostupné na internetu).

Fotosoutěž „Vyfoť mě!“

Soutěž probíhá po celý rok zasíláním obrázků přes www.biolib.cz, informace též na www.mpcr.cz. Zaznamenáním pozorování s obrázkem přes BioLib se automaticky stáváte účastníkem soutěže. Publikace získají vylosování ze všech účastníků. Témata (kategorie): vyfoť obojživelníka roku, - plazu roku, - želvu než ti uteče, - ostatní obojživelníky a plazy ČR.

Proběhlé akce

Žabí běh ve Velkých Popovicích

Andrea Lichtenbergová

Letos poprvé se konal Žabí běh i ve Velkých Popovicích. Datum bylo zvoleno přesně na svátek svatého Řehoře (kdy ...čáp letí přes moře, žába hubu otevře,...), tedy 12. března. Pořádání se ujala Základní organizace Českého svazu ochránců přírody (ZO ČSOP) Velké Popovice, která se nechala inspirovat prachovským žabím během. Připraveny byly dvě trasy v okolí rybníku Habří. Delší trasa měřila přibližně 5 km, kratší 1,5 km.

Část účastníků prvního žabího běhu ve Velkých Popovicích. Foto: archiv ZO ČSOP Velké Popovice.

Nešlo o trhání traťových rekordů. Důležité bylo správně odhadnout své možnosti a zvolit správné tempo. Správně načasovat přesun podobně jako žáby, když migrují na jaře k vodě na místa rozmnožování nebo na podzim na místa zimování. Přitom musí cestou necestou překonávat různé nástrahy.

Nebylo pochyb o tom, že tyto žáby a žabáci se na žabí běh připravili důkladně. Foto: archiv ZO ČSOP Velké Popovice.

Na trati prvního ročníku žabího běhu čekaly na závodníky spadané větve, blátivý terén i nemalé převýšení. Všichni účastníci (celkem 30) byli skvělí a zaslouží velkou pochvalu. S úkolem odhadnout nejlépe čas si na trati 1,5 km nejlépe poradil Filip Orava. Druhá skončila Evička Randáková a třetí místo obsadila Olivia Silvey.

Na trati 5 km si nejlépe odhadl čas pan Jiří Bína, na druhém místě skončila paní Monika Doležalová a na třetím paní Monika Malovcová. Obdivuhodný výkon předvedl Šimon Bína, osmiletý atlet, který 5 km trať zvládl s úsměvem na tváři.

Oceněny také byly děti, které byly převlečeny za krásné žabičky a v převleku absolvovaly náročnou trať. Závodníci si odnesli pěkné ceny, za které děkujeme obci Velké Popovice, ZO ČSOP Velké Popovice a společnosti Bonavita spol. s r. o. Startovní bylo věnováno MŠ Velké Popovice. Na další ročník se těší zástupci ZO ČSOP Velké Popovice.

Jarní Žabí běh na Prachově

Marcela Šanderová

Tradiční Žabí běh v obci Prachov, který se konal 13. března, byl celkově již sedmáctým prachovským žabím během. Národní den žab, 12. března, připadl letos na sobotu. Hned následující den v neděli se připojil k oslavám tohoto jarního svátku rekordní počet 94 běžců a běžkyň. Po krátké rozcívce na startu podle plyšové žáby předčivčovatelky se závodníci vydali na trasu od Muzea přírody Český ráj, které je nahoře v Prachovském sedle, směrem dolů k Jinolickým rybníkům a pak zpět nahoru. V žabích převlecích nebo se žabími doplňky trať absolvovalo celkem 32 malých i větších žabek a žabáků. V cíli všechny potěšil účastnický list s obrázkem rosničky zelené, obojživelníka roku 2016. Originální byly keramické medaile pro první tři místa, jak jinak, než s plastickou žábou. Pro startující byl již tradičně volný vstup do muzea.

Ocenění účastníci v žabím převleku nebo s žabím doplňkem. Foto: Petr Lazurko.

V hlavním závodě na 6 110 m měl nejlepší odhad času Michal Pavelka z Jičína (rozdíl 2 sekundy). Druhý byl Tomáš Němec s rozdílem 6 sekund a

třetí Miloš Němec s rozdílem 9 sekund, oba z klubu BONBON. Tento závod běžel i nejstarší startující Václav Krejsa (1952) z BONBONU Praha, který s rozdílem 21 sekund obsadil 6. místo.

V doprovodném závodě na 1 507 m jely také tři kočárky a zcela výjimečně běžela se startovním číslem fenka Tixie z Prahy. Zvítězil Vladimír Šafránek z VŠ LB, jehož odhadnutý čas se lišil od skutečného o 6 sekund. Druhý byl Vojtěch Naiman z Chomutova (35 sekund) a třetí Marek Škorpil ze Sportcentra Jičín, narozený 2009 (45 sekund).

K rekordní účasti na 17. Žabím běhu přispěla určitě propagace v Jičínském deníku. Zájemci se o něm dozvěděli i z televizní páteční Snídaně s Novou a další přilákala i úplně nová „absolventská turistická vizitka“.

Výstava ocasatých obojživelníků ve Stanici přírodovědců

Martin Šanderá

Část výstavy s biotopovou nádrží pro mloky skvrnité a dalšími nádržemi pro druhy ve vodní fázi. Foto: Martin Šanderá.

Čolci, mloci a ti druzí byl název výstavy ocasatých obojživelníků, která se konala ve dnech 18. až 24. dubna ve Stanici přírodovědců DDM hl.m. Prahy. Výstava navázala na předchozí ročníky tematických výstav obojživelníků nebo plazů. Hlavními tvůrci výstavy byli Jan Hříbal a Pavel Révay. Kromě českých druhů ocasatých obojživelníků a dalších desítek zahraničních druhů určitě stálo za návštěvu, jako vždy, přijít pokochat se nádherně naaranžovanými výstavními nádržemi.

Turecký čolek Strauchův (*Neurergus strauchii strauchii*). Foto: Martin Šanderá.

Čínský trnočolek šanjing (*Tylotriton shanjing*). Foto: Martin Šanderá.

Kdyby zrovna některý z českých druhů nebyl aktivní a nebyl vidět, tak jako doplněk byly vystaveny velkoformátové fotografie našich druhů zapůjčené Muzeem přírody Český ráj. O rostoucím věhlasu a zájmu o výstavy ve Stanici přírodovědců svědčil fakt, že většina termínů prohlídek pro školní skupiny byla obsazena předem.

31. konference České herpetologické společnosti a 3. seminář „Želva bahenní v ČR“

Martin Šandera

Lanžhot je osvědčeným místem pro pořádání konferencí a seminářů. Ubytovna místního Sokola byla ve dnech 22. až 24. dubna již potřetí místem konání konference České herpetologické společnosti (ČHS). Letos byl program konference ČHS díky spojení pořádání s organizací HERPERTA obohacen o seminář „Želva bahenní v ČR“. Přestože někteří předem přihlášení nedorazili, tak oficiálně bylo zaznamenáno 27 účastníků (řádně v prezenční listině podepsaní i nepodepsaní, ale vyfotografovaní nebo jasně přítomní) a několik lidí se mihlo na akci během sobotního večera. Autoři většiny přednášek a příspěvků dodali abstrakty předem, účastníci tedy v programu včas věděli, co je čeká.

Páteční program byl tradičně zahájen členskou schůzí ČHS, která byla doplněna o příspěvek Martina Šandery Národní den žab, „frogwatching“ a další možnosti v popularizaci obojživelníků a plazů v ČR. Následoval hodinový dokument Miroslava Šebely Videodokument o želvě bahenní na Betlémě. V diskusi pak bylo patrné, že jsou někteří účastníci překvapeni, že je v ČR volně žijící želva bahenní objektem zájmu. Přednášky o želvách tak umožnily šíření informací mezi další zájemce o herpetologii.

Sobotní program zahájily dvě přednášky. Filip Šálek vystoupil s příspěvkem Soutok a aktuální situace a co se plánuje v oblasti z hlediska ochrany přírody. Lenka Jeřábková představila aplikaci BioLog a její využití, při exkurzi si pak někteří vyzkoušeli aplikaci v praxi.

Účastníci konference v Lanžhotě Na Šlajsi, v sobotu před exkurzí.
Foto: Martin Šandera.

Terénní exkurze proběhla v PR Stibůrkovská jezera u Tvrdonic, v části Hnátkovská jezera, která je lokalitou želvy bahenní. Na želvy jsme štěstí neměli, ale po lokalitě se mohli dobře pohybovat a několik druhů obojživelníků a plazů pozorovat i účastníci bez holínek. Nápadné byly bobří okusy na dřevinách a našli jsme i zbytky bobra. Ani zkušební odchyt želv pomocí pastí v průběhu víkendu a v následujících dnech k úspěchu nevedl, ovšem panovalo deštivé počasí a spíše nižší teploty.

Odpolední blok přednášek začal přednáškami o želvě bahenní, první dvě přednášky přednesli zahraniční účastníci. Pozvaným hostem byla Maria Schindler z rakouského Národního parku Donau-auen, která se dlouhodobě zabývá želvou bahenní a která nám prezentovala výsledky svého výzkumu a aktivit spojených s ochranou želvy bahenní v Rakousku. Peter Mikulíček přednesl přednášku o situaci želvy bahenní na jihozápadě Slovenska s názvem Korytnačka močiarna na juhozápadnom Slovensku: návrat strateného plazy? Pak následovaly dvě přednášky týkající se želvy bahenní v ČR. Martin Šandera seznámil posluchače s tím, jak probíhá dlouhodobý projekt „Želva bahenní v ČR“ v příspěvku s názvem A zase ta želva bahenní aneb novinky českého snažení. František Doubek prezentoval některé nálezy želv z archeozoologických výzkumů ve středním Polabí v přednášce s názvem Želvy bahenní ve výzkumech Městského muzea v Čelákovicích. Další blok přednášek začal příspěvkem Venduly Kurdíkové Antipredační chování obojživelníků v závislosti na typu predátora: různé přístupy, jeden cíl, následovala přednáška Zdeňka Mačáta Demografie ropuchy zelené (*Bufo viridis*) v urbanizovaném prostředí města Olomouc a přednáška Pavla Konečného Proč východoafričtí gekončící v teráriu hynou. Tomáš Holer v rámci večerní přednášky Vliv ztráty přirozeného prostředí na žabí diverzitu v Serra do Mar, největším fragmentu Atlantského lesa, v jihovýchodní Brazílii prezentoval výsledky své diplomové práce.

Nedělní dopolední blok přednášek zahrnoval celkem čtyři příspěvky. Antonín Krása prezentoval problematiku evidence a zabezpečení kolizních úseků v přednášce Snižování mortality obojživelníků na silnicích a v dalším příspěvku přednesl Zajímavosti z herpetologického kongresu ve Wroclawi 2015. Roman Rozínek ukázal v prvním příspěvku Chovy a programy v Herpetologické stanici NaturaServis s. r. o. a v druhém prezentoval aktivity spojené výzkumem plísňového onemocnění obojživelníků, Chytridiomykóza – novinky, testování, výsledky NaturaServis s. r. o.

Akci lze hodnotit jako zdařilou, co se týká počtu účastníků (celkem 27) a počtu přednášek (celkem 16). Počasí mohlo být lepší, ale to se naplánovat nedá. Nezbyvá než doufat v hojnou účast na některé další akci.

Žabí kvákání I

Martin Šandera

Terénní exkurze Žabí kvákání I se konala 5. května ve Staré Lysé na lokalitě Mokřad a tůň Hladoměř a byla součástí oslav Dne Země 2016 v Lysé nad Labem, na jejichž pořádání se podílely Město Lysá nad Labem, Polabské muzeum, BELECO, z.s. a HERPETA. Žabí kvákání bylo zároveň Muzejním večerem v Polabském muzeu – Muzeu Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem a navázalo na předchozí ročníky. Celkem 28 účastníků si prohlédlo některé živočichy, např. nejhojnějšího obojživelníka na lokalitě skokana skřehotavého nebo i nepůvodní druhy ryb střevlíčku východní a koljušku tříostnou, a zaposlouchalo se do žabího koncertu.

Žabí kvákání II

Martin Šandera

Druhý díl Žabího kvákání se konal hned následující den, tedy 6. května. Lokalitou exkurze byla Hrabanovská černava severně od Lysé nad Labem. 33 účastníků akce pozorovalo především obojživelníky a poslouchalo koncert skokana skřehotavého a kuňky ohnivé. Viděli jsme i nádhernou pijavku lékařskou a kroužící pár jeřába popelavého. Po setmění se občas ozvali samci blatnice skvrnitá a několik jedinců bylo možné pozorovat na polních cestách.

Vyhlášení výsledků soutěže Namaluj obojživelníka nebo plazy roku 2016

Marcela Šanderová

Výtvarná soutěž Namaluj obojživelníka roku byla poprvé vyhlášena v roce 2007, v roce 2009 byla doplněna ještě o možnost ztvárňovat také plazy roku. Za 10 let do ní bylo zasláno kolem 5 000 soutěžních prací a vyhlášení jejich výsledků v červnu se stalo příjemným setkáním malých i velkých přátel obojživelníků. Soutěž je jednou z nejdůležitějších aktivit dlouhodobého projektu „Obojživelník roku a Plaz roku“. Obojživelníků a plazů neustále ubývá negativním působením lidské činnosti. Většinou lidí jsou tito zajímaví živočichové opomíjeni, protože pro člověka nemají zdánlivě žádný význam. Jsou to ale důležité indikátory kvality životního prostředí.

Je nutné, aby se o obojživelnících a plazech více psalo a mluvílo, aby si lidé uvědomili, že dávní předci současných obojživelníků jsou i našimi předky a podle toho se k nim chovali.

Slavnostní vyhlášení výsledků se konalo 18. června 2016 a byli pozváni všichni, kteří se umístili na 1. až 3. místě nebo dosáhli při hodnocení od poroty čestného uznání. Přijeli i jejich rodiče, sourozenci a kamarádi, takže se před muzeem sešlo asi 150 lidí. Před vyhlášením si s pomocí moderátorů Marcely Lazurkové a Jana Šandery ještě připomněli všechny obojživelníky a plazy, kteří byli námětem výtvarné soutěže od jejího počátku. Básničku o rosníčce, letošním obojživelníkovi roku, přednesla Kačenka Šanderová, která byla i nejmladší účastnicí soutěže.

V muzeu byla otevřena výstava nejzdařilejších výtvarů představujících rosníčku zelenou nebo ještěrku zelenou a zároveň také nejzajímavější díla za celou dobu trvání soutěže.

V kategorii dětí z mateřských škol 1. místo obsadila Evička Vrcková z Jičína, v kategorii žáků 1. a 2. tříd základních škol byli na 1. místě Jan Šandera a Bára Droženová z Prahy, mezi žáky 3. a 4. tříd Kamila Hraníčková z Předměřic n. L., v kategorii 5. a 6. tříd Jan Tolg z Kněžic a Anna Hyková z Prahy, v 7. až 9. třídách zvítězila Kristýna Srkalová z Předměřic n. L. a mezi dospělými to byla Jitka Brendlová z Vrchoviny. Do zvláštních kategorií byla zařazena díla dětí ze Základní umělecké školy Mnichovo Hradiště. První místa získaly Adéla Pfefferová, Petra Blažková a Natálie Pfefferová.

Část oceněných účastníků soutěže. Foto: Petr Lazurko.

Poděkování patří všem pedagogům a rodičům, kteří posílali výkresy do soutěže. Do Muzea přírody Český ráj přišly práce ze čtyř základních škol z Jičína, z pražských škol ZŠ a MŠ Na Beránku, ZŠ U Krčského lesa a ZŠ Jínonice, z Kněžic, z Mníšku pod Brdy, z Přerova n. L., Předměřic n. L., Gymnázia z Lovosic a dalších.

Při kreslení a malování výkresů si děti povídají s paní učitelkou nebo panem učitelem nebo s rodiči o žábách, čolcích, ještěrkách i hadech, učí se je poznávat a dozvídají se o jejich účinné ochraně.

Soutěž tedy přispívá k naplnění cíle, aby obojživelníci a plazi zůstali součástí kulturního a přírodního dědictví i pro další generace.

Exkurze Červnová příroda Milíčova

Martin Šandera

Celkem tři botanické a zoologické exkurze proběhly v Přírodní památce Milíčovský les a rybníky v Praze ve středu 22. června 2016 a navázaly tak na loňské akce ve stejné lokalitě. Botanickou část opět vedl RNDr. Petr Petřík, Ph.D. z Botanického ústavu Akademie věd ČR v Průhoncích a zoologickou část RNDr. Martin Šandera, Ph.D. z organizace HERPETA. Letos byla pozornost zaměřena především na vodní prostředí i proto, že se exkurze konaly v rámci projektu Život ve vodě v milíčovské přírodě finančně podpořeného Úřadem Městské části Praha 11.

Ráno od 8 hodin proběhla první exkurze pro žáky a pedagogy 6. tříd ZŠ Ke Kateřinkám. První obecnější část exkurze proběhla společně, pak bylo potřeba rozdělit tři třídy (64 žáků) do tří skupin, aby žáci lépe viděli rostliny a živočichy a mohli si vyzkoušet některé metody sběru vodních rostlin a chytání a pozorování živočichů.

Na závěr exkurze byla zařazena menší opakovací soutěž pro každou třídu.

Druhá exkurze navázala od 10 hodin na první. Účastníci se jí studenti 1. a 2. ročníku šestiletého studia Gymnázia Evolution Jižní Město, kteří absolvovali exkurze měli zařazeno do vlastního projektu o osvojení si znalostí o přírodě Milíčova.

Petr Petřík při výkladu o životě v Retenční nádrži Křtiny pro studenty Gymnázia Evolution Jižní Město. Foto: Martin Šandera.

Sraz exkurze pro veřejnost byl v 17 hodin před ZŠ K Milíčovu. Přišlo celkem 38 zájemců od nejmenších až po seniory. Účastníci viděli nejen řadu druhů rostlin a živočichů, ale mohli se naučit i básničky o zmiji a rosničce, které přednesla Kateřina Šandarová.

Představujeme projekty

Herpetology.cz

Tomáš Holer

Skupina Herpetology.cz byla založena studenty České zemědělské univerzity v Praze. Zaměřujeme se především na plazy a obojživelníky České republiky a teraristiku. Podnikáme však

také expedice do zahraničí, kde dokumentujeme tamní herpetofaunu. Naším hlavním posláním je osvěta nejen české veřejnosti o plazech a obojživelnících. O tom, že navzdory všem mýtům není třeba se jich bát a že je důležité je chránit. Protože starého psa novým kouskům nenaučíme, rozhodli jsme se začít od těch nejmladších a to jsou děti na základních školách, pro které pořádáme přednášky o české herpetofauně a teraristice s názornými ukázkami námi chovaných živých zvířat. Veřejnost se na nás také často obrací s prosbou o identifikaci plazů či obojživelníků, které našli na své zahradě nebo v sousedství. Více o naší skupině se dozvíte na našich internetových stránkách www.herpetology.cz a na facebookové stránce [facebook.com/herpetology.cz](https://www.facebook.com/herpetology.cz). A na závěr naše motto: Žijte se zájmem!

Kalendář akcí

- 9. – 11. 9. **Setkání přátel ocasatých obojživelníků**
Muzeum města Duchcova, pořadatel Jiří Wolf
- 7. – 9. 10. **Setkání přátel obojživelníků a plazů**
Prachov
- 9. 10. **Žabí běh Prachov**

Předplatné

Předplaťte si tištěné verze časopisu Pulec (čtvrtletník) a časopisu HERPETA (odborný časopis, 1x ročně) za 200 Kč/rok. Automaticky se stanete přidruženými členy organizace HERPETA a budete dostávat pozvánky na exkurze a další akce HERPETY a spolupracujících organizací.

Grafika a tisk předplacených a ukázkových výtisků:

Tiskárna F-PRINT Krchleby

Fotogalerie obrázků z akcí: <http://herpeta.rajce.idnes.cz/>

Vydavatel: HERPETA – Česká asociace pro ochranu a výzkum obojživelníků a plazů, Šípková 1866/12, 142 00 Praha 4 Krč, ve spolupráci s Muzeem přírody Český ráj a Českou herpetologickou společností – vydáno s finanční podporou Akademie věd České republiky.

www.herpeta.cz

